

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра педагогічної та вікової психології

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента

ПСИХОТЕХНОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ

підготовки магістра
спеціальності 053 «Психологія»
освітньо-професійної програми «Психологія»

Луцьк – 2023

Силабус освітнього компонента «Психотехнології професійного відбору» підготовки магістра, галузі знань 05 соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія за освітньо-професійною програмою «Психологія». 15 с.

Розробник: Коць Михайло Онисимович, доцент кафедри педагогічної та вікової психології, кандидат психологічних наук, доцент

Гарант ОПП «Магістр психології» Гошовський Я. О.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології

протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри: (Гошовський Я. О.)

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни за навчальним планом 2021 року
Денна форма навчання	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність 053 Психологія Освітньо-професійна програма Психологія Освітній ступінь магістр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання <u> 1 </u>
		Семестр <u> 2-ий </u>
		Лекції <u> 10 </u> год.
		Практичні <u> 14 </u> год
		Самостійна робота <u> 88 </u> год.
		Консультації <u> 8 </u> год.
	Форма контролю: залік	

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни за навчальним планом 2021 року
Заочна форма навчання	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність 053 Психологія Освітньо-професійна програма Психологія Освітній ступінь магістр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання <u> 1 </u>
		Семестр <u> 2-ий </u>
		Лекції <u> 4 </u> год.
		Практичні <u> 6 </u> год
		Самостійна робота <u> 96 </u> год.
		Консультації <u> 14 </u> год.
	Форма контролю: залік	

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові **Коць Михайло Онисимович**

Науковий ступінь **кандидат психологічних наук**

Вчене звання **доцент**

Посада **доцент кафедри педагогічної та вікової психології**

Контактна інформація: тел. 0506004587, e-mail: Koc.Myhajlo@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

ORCID iD: 0000-0002-5607-0564

Google Scholar -

https://scholar.google.com.ua/citations?user=DzH1z74AAAAJ&hl=ru&oi=sra_0sg

Консультації відбуваються за графіком чергувань, кожену середу з 15.00 до 17.00 в ауд.201. Якщо здобувачі освіти потребують додаткової консультації, то час узгоджується з викладачем заздалегідь.

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу. В освітньому компоненті (ОК) представлено теоретико-методологічні та практичні засади застосування сучасних психотехнологій професійного відбору; аналізується професійний відбір як соціально-психологічна реальність та у взаємозв'язку із професійним самовизначенням та професійною діяльністю.

Пререквізити

ОК базується на компетентностях, отриманих під час вивчення ОК «Психодизайн навчальної і професійної діяльності», «Методика викладання психології у закладах вищої освіти», «Психологія особистісної події».

Постреквізити

Компетентності, отримані здобувачами освіти під час опрацювання ОК, можна використати для вивчення ОК «Психологія безпеки особистості», «Психологія девіантної особистості», під час написання кваліфікаційної роботи тощо.

Предмет вивчення – психотехнології, професійна орієнтація, професійне самовизначення, професійний відбір.

2. Мета і завдання ОК «Психотехнології професійного відбору»

Метою вивчення ОК «Психотехнології професійного відбору» є: оволодіння студентами теоретичними знаннями та практичними навичками підготовки особистості до свідомого та відповідального вибору майбутнього професійного шляху; визначення психологічних аспектів профвідбору, прийому на роботу і розстановку кадрів.

Завданнями вивчення ОК «Психотехнології професійного відбору» є теоретична і практична підготовка здобувачів освіти з наступних питань:

- вивчення проблем професійної орієнтації;
- озброєння майбутніх фахівців знаннями методики професійної орієнтації;
- оволодіння практичними навичками проведення консультативної роботи.

3. Результати навчання (Компетентності)

У ході вивчення освітнього компонента здобувачі освіти повинні набути наступних компетенцій:

загальні компетенції:	
ЗК1.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК3.	Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
ЗК4.	Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК5.	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
ЗК6.	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
ЗК7.	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
фахові компетенції:	
ФК1.	Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
ФК3.	Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.
ФК4.	Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну) з використанням науково верифікованих методів та технік.
ФК5.	Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.
ФК7.	Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
ФК9.	Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
ФК10.	Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1	Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій
ПРН2	Уміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів
ПРН3	Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки
ПРН4	Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій
ПРН5	Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерпія, консультування, тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість
ПРН6	Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість
ПРН8	Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації
ПРН9	Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності
ПРН10	Узагальнювати результати власних наукових досліджень у формі наукових звітів різних форм (тез, статей, доповідей, презентацій).
ПРН11	Оцінювати здобутки та визначати й аргументувати перспективи власної наукової роботи
ПРН13	Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

IV. Обсяг освітнього компонента (денна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						Форма контролю/ Бали
	Усього	у тому числі					
		Лекц.	Практ.	Конс.	Сам. роб.		
1	2	3	4	6	7		
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади професійного відбору та професійної орієнтації							
Тема 1. Теоретико-методичні основи вибору професії	15	2	1	1	11	5	ДС, Р
Тема 2. Теоретико-методологічні основи	15	2	1	1	11	5	ДС, Р

професійного самовизначення						
Тема 3. Професійне самовизначення як особистісна характеристика	15	1	2	1	11	5 ДС, Р
Тема 4. Методи профорієнтаційної роботи	15	1	2	1	11	5 ДС, Р
Разом за змістовим модулем 1	60	6	6	4	44	20

Змістовий модуль 2. Психотехнології професійного відбору

Тема 5. Психологічні основи профорієнтаційної допомоги	15	1	2	1	11	5 ДС, Р
Тема 6. Теоретико-методичні основи професіографії.	15	1	2	1	11	5 ДС, Р
Тема 7. Організаційні основи професійного відбору.	15	1	2	1	11	5 ДС, Р
Тема 8. Психологія особистісного становлення професіонала	15	1	2	1	11	5 ДС, Р
Разом за змістовим модулем 2	60	4	8	4	44	20
Залік						100
Усього годин/балів	120	10	14	8	88	100

Інше : здобувачі освіти, які пропустили заняття, мають змогу відпрацювати їх, виконавши індивідуальні завдання, реферати, конспекти. Додатково здобувачі освіти можуть отримати у *неформальній освіті*: 1 бал за участь у науковому семінарі чи конференції; 2 бали за публікацію результатів дослідницької роботи у формі тез або статті. В *інформальній освіті* 1 бал за ознайомлення зі специфікою роботи дослідно-експериментального майданчика Луцького навчально-реабілітаційного центру.

Здобувачі освіти мають змогу друкуватися в щорічному факультетському збірнику статей і тез «Психогенеза особистості : норма і девіація».

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	Усього	у тому числі

		Лекц.	Практ.	Конс.	Сам. роб.	Форма контролю/ Бали
1	2	3	4	6	7	
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади професійного відбору та професійної орієнтації						
Тема 1. Теоретико-методичні основи вибору професії	24	1	-	2	12	5 ДС, Р
Тема 2. Теоретико-методологічні основи професійного самовизначення	24	1	-	2	12	5 ДС, Р
Тема 3. Професійне самовизначення як особистісна характеристика	25	-	1	2	12	5 ДС, Р
Тема 4. Методи профорієнтаційної роботи	25	-	1	2	12	5 ДС, Р
Разом за змістовим модулем 1	102	2	2	8	48	20
Змістовий модуль 2. Психотехнології професійного відбору						
Тема 5. Психологічні основи профорієнтаційної допомоги	31	1	1	2	12	5 ДС, Р
Тема 6. Теоретико-методичні основи професіографії.	25	1	1	2	12	5 ДС, Р
Тема 7. Організаційні основи професійного відбору.	27	-	1	1	12	5 ДС, Р
Тема 8. Психологія особистісного становлення професіонала	25	-	1	1	12	5 ДС, Р
Разом за змістовим модулем 2	108	2	4	6	48	20
Залік						100
Усього годин/балів	120	4	6	14	96	100
<p><i>Інше</i> : здобувачі освіти, які пропустили заняття, мають змогу відпрацювати їх, виконавши індивідуальні завдання, реферати, конспекти. Додатково здобувачі освіти можуть отримати у <i>неформальній освіті</i>: 1 бал за участь у науковому семінарі чи конференції; 2 бали за публікацію результатів дослідницької роботи у формі тез або статті. В <i>інформальній освіті</i> 1 бал за ознайомлення зі специфікою роботи дослідно-експериментального майданчика Луцького навчально-реабілітаційного центру.</p>						

Здобувачі освіти мають змогу друкуватися в щорічному факультетському збірнику статей і тез «Психогенеза особистості : норма і девіація».

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання

1. У чому сутність професійного самовизначення?
2. У чому полягають відмінності професійного і особистісного самовизначення?
3. У чому полягає головна мета професійного самовизначення?
4. Відмінності між «життєвими сценаріями» і «життєвими стратегіями» (за Е. Берном).
5. Сутність конфліктів професійного самовизначення.
6. Яка технологія визначення своєї придатності до обраної професії?
7. Яка технологія розробки оволодіння обраною професією?
8. У чому полягає сутність стратегій самообману при наданні допомоги у професійному самовизначенні?
9. Охарактеризуйте поняття допустимих і недопустимих стратегій надання профорієнтаційної допомоги.
10. Сутність професіографічного аналізу діяльності.
11. Основні наукові підходи до складання професіограм.
12. У чому полягає методологія професійного відбору?
13. Сутність принципів визначення професійної придатності.
14. Розкрийте особливості особистісного і професійного розвитку у період зрілості.
15. Охарактеризуйте особистісний і професійний розвиток людини в нових соціально-економічних умовах.
16. Обґрунтуйте взаємозв’язок професійного самовизначення і профідентичності.
17. Розкрийте механізми професійної самореалізації.
18. Визначте основні перешкоди на шляху становлення психотерапевта.
19. Розкрийте професіоналізм, його структура та чинники формування.
20. Охарактеризуйте індивідуальний стиль фахової діяльності особистості, чинники та вияви.
21. Визначте поняття професійної позиції суб’єкта, її чинники та функції.
22. Визначте поняття професійної самосвідомості фахівця, її функції та структура.
23. Охарактеризуйте поняття про професійне становлення особистості, його моделі та сценарії.
24. Визначте стадії професійного становлення людини та їх зміст.

25. Розкрийте чинники та мотивація професійного вибору молоді.
26. Визначте умови та чинники успішної професійної адаптації молодого спеціаліста.
27. Розкрийте ознаки і причини неефективної професійної презентації.

IV. Тематика рефератів

1. «Стадії професійного становлення людини».
2. Поняття професійного саморозвитку, його функції та складові компоненти
3. Профілактика та корекція професійного вигорання суб'єкта праці.
4. Поняття професійного вигорання особистості, його психологічні та поведінкові ознаки.
5. Поняття та структура індивідуального стилю професійної діяльності.
6. Поняття про кризи професійного розвитку, їх функції та динаміка.
7. Психологічний супровід безробітної особистості.
8. Професійна самореалізація особистості як аспект життєвого успіху
9. Поняття професійного саморозвитку, його функції та складові компоненти.
10. Професійна придатність фахівця.
11. Стадії професійного становлення людини та їх зміст.

V. Політика оцінювання

Уся політика оцінювання базується на врахуванні ПОЛОЖЕННЯ про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки

https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_potochne_pidsumkove_otsiniuvannia_znan.pdf

та ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки

https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_%20vyznannia_rezultativ_navchannia_formalnii.pdf

Політика викладача щодо здобувача освіти :

- *на рівні формальної освіти* – здобувач освіти повинен отримати бали під час занять (враховуються бали за індивідуальну та групову роботу, виступи, дискусію, тренінгові заняття, реферати тощо) – макс. 40 балів;
- *на рівні неформальної освіти* – 1 бал за участь у науковому семінарі чи конференції; 2 бали за публікацію результатів дослідницької роботи у формі тез або статті за проблематикою освітнього компонента (макс. 3 бали);
- *на рівні інформальної освіти* – детальне за ознайомлення зі специфікою

освітнього процесу та роботи дослідно-експериментального майданчика Луцького навчально-реабілітаційного центру (макс. 1 бал).

VI. Підсумковий контроль

Якщо здобувача освіти не влаштовує оцінка і він бажає підвищити свій рейтинг, то він може виконати контрольну роботу, або підготувати реферат за тією темою, за якою недостатньо балів.

У випадку складання екзамену результати виконання модульних контрольних робіт анулюються.

VII. Політика щодо академічної доброчесності

Здобувач освіти повинен дотримуватись академічної доброчесності:

- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
 - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- дотримання принципів та положень :

1. Етичного кодексу психолога

<http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>);

2. Кодексу академічної доброчесності у Волинському національному університеті імені Лесі Українки

https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/

Політика щодо перескладання : усі заняття здобувачі освіти відвідують згідно з розкладом навчального процесу, однак, якщо мають право на вільне відвідування, то можуть відпрацювати пропущені заняття під час індивідуальних консультацій або виконати письмово індивідуальні завдання (реферати, конспекти, підготовка статті тощо).

В умовах воєнного часу перескладання відбувається згідно з розпорядженнями ректорату й деканату про змішано-дистанційну форму освіти.

VIII. Підсумковий контроль

З ОК «Психотехнології професійного відбору» передбачено залік. Загальна оцінка за курс складається як алгебраїчна сума оцінок за кожен з двох модулів: складається з балів, які отримує здобувач освіти за навчальну

діяльність (формальна, неформальна, інформальна освіта) – підготовку та виступи на практичних заняттях, підготовку статті та виступи на конференціях, семінарах, участь у вебінарах, засіданнях «круглих столів» (100 балів).

На залік виносяться питання, які потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач. Залік проводиться в письмовій так і усній формі і включає три питання: 1 питання теоретичне передбачає ґрунтовний аналіз окресленої проблеми, 2 питання прикладне передбачає використання теоретичних знань під час вирішення практичних задач, 3 питання творче – вимагає креативного підходу у вирішення складної ситуації.

ІХ. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90-100	Відмінно
82-89	Дуже добре
75-81	Добре
67-74	Задовільно
60-66	Достатньо
1-59	Незадовільно

Х. Перелік питань до заліку

1. Інформаційно-довідкові, просвітницькі методи профорієнтаційної роботи.
2. Методи професійної психодіагностики.
3. Методи морально-емоційної підтримки клієнтів.
4. Методи надання допомоги у конкретному виборі і прийнятті рішення.
5. Сутність професійного самовизначення.
6. Напрямки профорієнтації:
7. Особистісний смисл у професійній праці.
8. Професійне самовизначення, як важливий прояв психічного розвитку.
9. Системний підхід при аналізі професійного самовизначення,
10. Типи і рівні професійного самовизначення.
11. Формування професійної самосвідомості.
12. Вікова динаміка професійного самовизначення особистості.
13. Конфлікти професійного самовизначення.
14. Інформаційно-довідкові, просвітницькі методи.
15. Методи професійної психодіагностики.
16. Складні методи індивідуальної і групової психотерапії (НЛП, гештальт-групи, йоготерапія.
17. Профорієнтаційні і профконсультаційні активізуючі методи (ігри) з елементами психотренінгу.
18. Методи надання допомоги у конкретному виборі і прийнятті рішення.

19. Психодіагностика як теорія і практика постановки психологічного діагнозу.
20. Допустимі підходи профорієнтаційної допомоги.
21. Небажані стратегії профорієнтаційної допомоги.
22. Поняття професіограми. Принципи професіографії.
23. Комплексний аналіз професіографії.
24. Принцип особистісного підходу до побудови психограми.
25. План-схема психологічної характеристики професії.
26. Класифікації професій. Обґрунтування необхідності класифікації професій для професійної консультації.
27. Методи професіографії.
28. Методологія професійного психологічного відбору.
29. Прогнозування професійної придатності.
30. Вивчення здібностей і задатків з метою професійного відбору. Принципи визначення професійної придатності.
31. Наукова розробка і практична реалізація процедури визначення професійної придатності.
32. Вивчення професійної придатності з позицій системного підходу.
33. Особистісний підхід у вивченні професійної придатності.
34. Проблема особистісного та професійного розвитку.
35. Динаміка професійного функціонування фахівця – три стадії: адаптація, становлення і стагнація.
36. Психологічна основа освітніх проєктів і програм професійного розвитку особистості – принцип саморозвитку.
37. Психологічний фундамент особистості майбутнього (або сформованого) професіонала в будь-якій сфері людської діяльності.
38. Вимоги сучасної соціокультурної ситуація до професіонала.
39. Інтеграція і гармонізація концептуальних і технологічних складових
40. Вибір професії – як вибір між стратегією адаптації людини через підпорядкування середовищу, і стратегією вивільнення внутрішніх ресурсів розвитку особистості.

XI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна:

1. Барабаш Ю. Г. Позінкевич Р. О. Психолого-педагогічні основи вибору професії : навчальний посібник. Луцьк : Вежа, 2003. 200 с.
2. Вірна Ж. П. Основи професійної орієнтації : навчальний посібник. Луцьк : Ред.-вид. від. «Вежа», Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2003. 156 с.
3. Корольчук М.С., Крайнюк В. М. Теорія і практика професійного психологічного відбору : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ : Ніка-Центр, 2006. 536 с.
4. Коропецька О. М. Профорієнтація та профпідбір : навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2005. 230 с.

5. Коропецька О. М. Психологічні основи професійної орієнтації та самореалізації особистості : навчальний посібник. Київ : КНТ, 2016. 438 с.

6. Коць М. О. Профорієнтація та профдобр : навч.-метод. посіб. Луцьк : Вісник+К, 2012. 132 с.

7. Коць М. О. Технології професійно-психологічного відбору. методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни / Михайло Онисимович Коць. – Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2018. – 18 с.

8. Професійна орієнтація : підручник [для студентів] / Єгорова Є. В., Ігнатівич О. М., Кобченко В. В., Литвинова Н. І., Марченко І. Б., Мерзлякова О.Л., Синявський В. В., Татаурова-Осика Г. П., Шевенко А. М. ; [за ред. О. М. Ігнатівич]. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 240 с.

9. Теорія і практика професійної орієнтації: навч. посіб. / уклад.: Н. Г. Швець, Т. Д. Третьякова. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 272 с.

Додаткова:

1. Боровский А. Б., Потапенко Т. М., Щекин Г. В. Система методов профессиональной ориентации. Кн. 1. Основы профессиональной ориентации : учебно-методическое пособие. Киев : МЗУУП, 1993. 164 с.

2. Боровский А. Б., Потапенко Т. М., Щекин Г. В. Система методов профессиональной ориентации. Кн. 2. Методики профориентационной работы (приложения) : учебно-методическое пособие. Киев : МЗУУП, 1993. 164с.

3. Вірна Ж. П. , Мудрик А. Б. Особистісна вимогливість професіонала: теорія, практика, методи вивчення : монографія ; М-во освіти і науки України, Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк : Вежа-Друк, 2014. 256 с.

4. Волчок В. Коць М. Психологічні особливості професійного самовизначення у старшому шкільному віці. *Психогенеза особистості: норма і девіація* : зб. наук. статей і тез; [гол. ред. Я. Гошовський]. Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2021. С. 92–97.

5. Дучимінська Т., Кульчицька А. Коць М. Професійне вигорання як показник психічного здоров'я особистості (на матеріалах дослідження працівників медичних установ). *Актуальні проблеми клінічної психології та нейропсихології*: зб. тез доп. I міжнар. наук.-практ. конф. (26-27 трав. 2022 р., м. Луцьк, Україна). Луцьк : ФОП Іванюк В.П., 2022. С. 43-46.

6. Карпіловська С. Я. Основи професіографії : навчальний посібник / С. Я. Карпіловська, Р. Й. Мітельман, В. В. Синявський, О. М. Ткаченко, Б. О. Федоришин, О. О. Яцишин. Київ, 1997.

7. Концептуальні засади професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів: збірник наукових статей ; за ред. В. Г. Кременя, М.Ф. Дмитриченка, Н. Г. Ничкало. Київ : НТУ, 2015. 768 с. Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/32310623.pdf>

8. Корольчук М.С., Крайнюк В. М. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних і екстремальних умовах : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ : Ніка-Центр, 2006. 580 с.

9. Коць М. О., Ятчук Т. М. Особливості діагностики особистісної сфери підлітка з особливими освітніми потребами. *Психогенеза особистості: норма і*

девіація : зб. наук. статей і тез ; [гол. ред. Я. Гошовський]. Луцьк : Вежа-друк, 2019. 244 с. С. 235–240.

10. Коць М. О. Професійне самовизначення та особливості професійної орієнтації дітей з вадами психофізичного розвитку. Освітні горизонти. Інформаційно-методичний вісник / упор. С. В. Куляк. Луцьк, 2018. С. 775-780.

11. Мартинець Л. А. Теоретичні основи професійного розвитку педагога (психологічний аспект) : Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки. Херсон, 2016. Вип. 73(2). С. 90-94. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2016_73\(2\)__20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2016_73(2)__20)

12. Морозова М. Е. Професійний розвиток – навчання впродовж життя. Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. Нац. акад. пед. наук України, Держ. вищ. навч. закл. "Ун-т менеджменту освіти". Київ, 2010. Вип. 2. С. 98-104. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpo_2010_2_15

13. Найдьонов М. І. Психологія престижності професій : монографія; НАПН України, Ін-т соціал. та політ психології. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 160 с.

14. Професійне самовизначення дітей з особливими потребами: зміст та організація формування : навч.-метод. посіб.; за ред. М. О. Коця, Л. І. Волинець. Луцьк : Вісник+К, 2012. 512 с.

15. Уніят С., Комінко С. Вибір професії, або задача з багатьма невідомими. Тернопіль : Підручники і посібники. 1997. 87с.

16. Pastryk, T., Kots M. Translation and Cross-Cultural Adaptation of Expressed Emotion Measure | Переклад та крос-культурна адаптація опитувальника «Рівень емоційної експресивності» (Scopus). *East European Journal of Psycholinguistics* [this link is disabled](#), 2022, 9(1), pp. 134–144.